

Nr 202.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående upplåtande till aktiebolaget Porjus' smältverk av rätt att inom utmålet Valerius å Luossavaara malmfält bryta viss mängd malm; given Stockholms slott den 14 april 1917.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva att på de villkor, som av Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna grunder bestämmas, må till aktiebolaget Porjus' smältverk upplåtas rätt att inom utmålet Valerius å Luossavaara malmfält bryta intill 10,000 ton kvarts och kvartshaltig järnmalm, dock ej för tid efter utgången av år 1920.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Conrad Carleson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 april
1917.*

N Ä R V A R A N D E :

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÄRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Carleson anförde härefter:
Jämlikt det år 1907 mellan staten, å ena sidan, samt Luossavaara—
Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktie-
bolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, träffade avtal har först-
nämnda bolag till staten upplåtit uteslutande nyttjanderätt under 30-års-
perioden 1908—1937 till Luossavaara malmfält, innefattande vissa i bilaga
till avtalet närmare angivna gruvor och inmutade områden; dock äger
staten icke att under sagda tidsperiod inom nämnda malmfält bryta
eller låta bryta järnmalm annat än för järn- eller ståltillverkning i

Sverige. Vid utgången av ovannämnda 30-årsperiod äger staten rätt att efter sitt gottfinnande antingen behålla ifrågavarande gruvor och inmutade områden med full äganderätt och utan lösen, eller ock att, mot återlämnande av gruvorna, av bolaget erhålla lösen för alla för gruvornas tillgodogörande eller administrerande anordnade anstalter, byggnader och annat, likasom maskiner, redskap och material.

Bland de områden, som avses med nämnda bestämmelser, ingår ett utmål, benämnt Valerius.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse har nu aktiebolaget Porjus' smältverk anhållit om rätt att inom nämnda utmål intill utgången av år 1920 verkställa brytning av malm. Brytningsrätten avser kvarts och kvartshaltig järnmalm intill en kvantitet av 10,000 ton, som av bolaget skulle användas vid kiseljärnstillverkning vid Porjus.

För varje ton från utmålet bortförd kvarts eller malm har bolaget erbjudit dels en grundavgift av 25 öre dels ock ytterligare för malm, hållande från och med 35 procent och intill 55 procent järn, 75 öre samt för malm av 55 procent eller högre järnhalt två kronor. Likviden skulle erläggas kvartalsvis för den kvantitet, som under nästföregående tre månader avhämtats.

Bolaget har därjämte erbjudit sig att verkställa brytningen enligt anvisningar av en utav staten utsedd kontrollant.

På grund av nådig remiss har kommerskollegium den 12 mars 1917 avgivit utlåtande i ärendet, och har kollegium därvid jämväl överlämnat yttranden av tillförordnade bergmästaren i norra bergmästar-distriktet, Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län samt kommissionen för utredning av frågan om utnyttjande av statens norrländska malmfyndigheter, den så kallade malmkommissionen.

Tillförordnade bergmästaren har, bland annat, framhållit, att genom brytningen, därest denna anordnades på visst sätt, skulle kunna erhållas dels en mycket god kännedom om den inom utmålet befintliga malmen och möjligheten att därur utvinna avsevärda mängder järnrik, fosforren malm dels ock användning för en där befintlig, hittills såsom värdelös ansedd järnfattig, kvartsig blodsten. Under uttalande av vissa önskemål angående företagets anordnande, vilka likväl, med hänsyn till att bolaget förutsatt statskontroll vid brytningen, ej behövde särskilt beröras, har tillförordnade bergmästaren förklarat sig finna den för upplåtelse

av utmålet Valerius utav bolaget erbjudna ersättningen förmånlig samt tillstyrkt nämnda upplåtelse.

På de av tillförordnade bergmästaren anförda skäl har jämväl Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län tillstyrkt nu ifrågasvarande ansökning.

Malmkommissionen har förklarar sig i huvudsak icke hava något att erinra mot bifall till ansökningen. Därvid har emellertid, ehuru den malmkvantitet, bolaget önskar tillvarataga, utgör endast en ytterst obetydlig del av hela Luossavaarafyndigheten, kommissionen ansett statens intresse kräva, att även under den ifrågasatta upplåtelse tiden staten vore fullständigt oförhindrad att för egen del i större omfattning utnyttja nämnda malmfält. Kommissionen har därför hemställt, att det sökta tillståndet måtte lämnas allenast för ett år i sänder och första gången endast till 1917 års utgång, vilken anordning, enligt vad kommissionen under hand inhämtat, ej skulle vålla bolaget några större olägenheter.

För egen del har kommerskollegium tillstyrkt den ifrågasvarande upplåtelsen, och har kollegium beträffande tiden för upplåtelsen anslutit sig till malmkommissionens mening, därvid kollegium likväl förutsatt, att, även om upplåtelsen skedde i ettårsperioder, densamma skulle i varje fall upphöra med utgången av år 1920. Den av bolaget erbjudna ersättningen har kollegium ansett skälig. Likaså har kollegium upptagit bolagets förslag, att kontrollen å arbetet borde överlämnas åt en särskild kontrollant, vilken enligt kollegii mening borde utses av Kungl. Maj:t. Slutligen har kollegium angivit vissa grunder för villkor och bestämmelser angående markupplåtelser, royalty, kostnader för kontroll m. m., som syntes böra föreskrivas för upplåtandet av ifrågasvarande brytningsrätt. Därutinnan anser kollegium följande föreskrifter bland annat böra meddelas:

På framställning av bolaget upplåter kronan till bolagets begagnande under nämnda tid, intill dess bolaget tillgodogjort sig den avsedda malmkvantiteten, för nödigt utrymme å marken samt till möjligen behövligen byggnader och andra anläggningar dels mark inom utmålet, dels ock, om så finnes nödigt, annan i närheten befintlig för staten obehövligen mark, ävensom rätt till väg till Kiruna malmbangård, varjämte kronan bestämmer de villkor, varunder upplåtelse av mark må äga rum. De kostnader, som föreskrivas kronan av åtgärder, vilka för sådan upplåtelse kunna vara erforderliga, skola gäldas av bolaget.

För den under varje kvartal bortförda kvartsen och järnmalmen erlägges royaltyn, sedan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande blivit styrkt, huru stor kvantitet, som under nämnda tid bortförts från det upplåtne området.

För verkställande av härför nödiga beräkningar samt för kontroll å arbetet i övrigt utser Kungl. Maj:t en kontrollant, vars anvisningar beträffande arbetets bedrivande bolaget har att efterkomma.

Kostnaderna för denna uppskattning och kontroll skola av bolaget gottgöras Kungl. Maj:t och kronan.

Bolaget skall för den mark, vilken till bolaget upplättes, samtidigt med royaltyns erläggande betala det arrende, som kan varda bestämt efter särskild uppskattning, då sådan mark till bolaget upplättes.

Utan Kungl. Maj:ts samtycke må icke brytningsrätten eller rätten till upplåten mark helt eller delvis å annan överlåtas.

För fullgörande av de avtalade villkoren skall bolaget före arbetets påbörjande ställa borgen eller annan säkerhet, som kan av Kungl. Maj:ts befallningshavande godkännas.

Underlåter bolaget att fullgöra något av de avtalade villkoren, är dess på avtalet grundade rätt förverkad.

Uppkommer tvist om tolkningen av detta avtal eller därav härflytande rättsförhållanden samt fordrings- och ersättningsanspråk, skall denna avgöras av skiljemän i den ordning lagen om skiljemän den 28 oktober 1887. föreskriver, dock att den befogenhet att utse skiljeman, som enligt samma lag tillkommer överexekutor, skall utövas av kommerskollegium.

Mot ett upplåtande till aktiebolaget Porjus' smältverk av den utav bolaget sökta brytningsrätten inom utmälet Valerius har jag intet att erinra, helst, enligt vad som synes framgå av de i ärendet avgivna yttrandena, den föreslagna ersättningen torde vara skälig och den ifrågasvarande brytningen dessutom skulle medföra praktisk nytta för staten. Riksdagens medgivande till upplåtelsen torde emellertid erfordras.

Vad tiden för upplåtelsen angår, ansluter jag mig till malmkommissionens av kommerskollegium biträdda uppfattning, att upplåtelse varje gång bör ske endast för ett år, första gången till utgången av innevarande år. Även övriga av kollegium föreslagna villkor och bestämmelser synas mig kunna och böra i huvudsak följas vid en eventuell upplåtelse till bolaget av brytningsrätten. Härtill torde jag emellertid i sinom tid få återkomma, då frågan om den närmare uppgörelsen med bolaget kan komma att föreläggas Kungl. Maj:t till prövning.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att på de villkor, som av Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med av mig ovan angivna grunder bestämmas, må till aktiebolaget Porjus' smältverk upplåtas rätt att inom utmälet Valerius å Luossavaara malmfält bryta intill 10,000 ton kvarts och kvartshaltig järnmalm, dock ej för tid efter utgången av år 1920.

*Departements-
chefen.*

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 202.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Schumacher.